

Baggrundsnotat om udredning vedrørende COVID-19 (den indledende fase)

Læring af COVID-19

Danmark står i en helt ekstraordinær situation på grund af COVID-19. Og Danmark vil også i den kommende tid mærke konsekvenserne af COVID-19.

Ikke tidligere har Danmark oplevet en krise som denne. Derfor har regeringen, Folketinget og befolkningen på meget kort tid skullet tage et stort ansvar og træffe vigtige beslutninger af væsentlig betydning for både befolkningens sundhed og økonomi.

Det rejser naturligvis spørgsmålet, om Danmark var godt nok forberedt på COVID-19. Og om der blev truffet de rigtige beslutninger i forbindelse med nedlukningen af Danmark. For selvom krisen langt fra er ovre, bør vi allerede nu evaluere indsatsen og lære af, hvordan den indledende fase af corona-krisen blev håndteret. Det handler om at blive klogere og dermed sikre en retvisende beskrivelse og læring for eftertiden. Så vi står stærkere, hvis en lignende krise igen rammer Danmark.

Det foreslås derfor konkret, at der i første omgang søges opbakning til en udredning, der evaluerer perioden fra primo januar, hvor det stod klart, at COVID-19 spredte sig i Kinaⁱ og frem til at Danmark gik fra nedlukningsfase til genåbningsfase.

Ekspertudredning

Det er vurderingen, at en uvildig ekspertudredning vil være det bedste og mest effektive redskab til at evaluere og opnå denne læring. En ekspertudredning vil samtidig kunne sikre grundighed og hastighed og dermed også den fornødne aktualitet.

Samme parlamentariske redskab blev brugt i forbindelse med den historiske udredning af Danmarks militære engagement i Kosovo, Irak og Afghanistan. Der henvises til den politiske aftale, der lå til grund herfor.ⁱⁱ

Med en uvildig udredning vil et hold af sundhedsfaglige og samfundsvidenskabelige eksperter i form af bl.a. økonomer samt jurister og politologer med speciale i offentlig ret og forvaltning skulle kortlægge det materiale, der lå til grund for regeringens håndtering af den krise. Herudover skal der tilknyttes en international ekspert, der kan bistå med at afdække håndteringen af COVID-19 i lande som Norge, Sverige og Tyskland.

Ekspertgruppen skal bestå af fem personer, og det forudsættes, at de udpegede eksperter frikøbes til opgaven.

Ekspertene skal have adgang til alle akter og dokumenter, herunder det materiale og den information, der tilgik Statsministeriet i den indledende fase fra andre ministerier og styrelser med særligt fokus på hhv. Sundhedsministeriet, Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut, Justitsministeriet og Finansministeriet, herunder interne regeringsdokumenter fra eksempelvis Koordinationsudvalget og Økonomiudvalget m.v., som indgik i grundlaget for regeringens dispositioner ifm. håndteringen af den indledende fase af corona-krisen.

Herudover skal eksperterne have adgang til at interviewe relevante aktører, herunder politikere og embedsmænd. Idet der er tale om en ekspertudredning, vil det være frivilligt, om man ønsker at lade sig interviewe til brug for udredningen.

Udredningen vil have det klare mål at bringe viden om forløbet til brug for læring af forløbet. Det vil efterfølgende være op til Folketinget, om der evt. skal placeres et politisk eller retligt ansvar.

Det er den umiddelbare indstilling, at udredningen skal være færdig og offentliggjort inden for et halvt år fra ekspertgruppen er nedsat. Ekspertgruppen skal løbende orientere om fremdrift samt afrapportere om sit arbejde til underudvalget under UFO, jf. nedenfor.

Udredningsarbejdet kan igangsættes enten parlamentarisk via et beslutningsforslag, eller gennem en politisk aftale mellem Folketingets partier.

Udredningens omfang og indhold

Såfremt det skal være muligt at foretage en evaluering inden for seks måneder, er det afgørende med et snævert afgrænset kommissorium.

Til brug for at drage de bedste erfaringer og dermed lære mest muligt af den indledende fase af forløbet omkring COVID-19, er der behov for, at udredningen bl.a. afdækker, om sundhedsvæsenet og beredskabet havde de nødvendige forudsætninger for at håndtere en pandemi som COVID-19, herunder om tidligere regerings prioriteringer på sundhedsområdet har haft betydning herfor. Ydermere skal udredningen afdække, hvad beredskabet var, herunder om der rettidigt blev gjort de fornødne foranstaltninger for at inddæmme smitten fra eksempelvis hjemvendte borgere, myndighedernes testkapacitet og sygehusenes behandlingskapacitet, samt vurdere regeringens strategi, herunder baggrunden for strategiskiftene undervejs samt beredskabets betydning for regeringens valg af teststrategi. Udredningen skal i forlængelse heraf også kortlægge grundlaget for den hastelovgivning, der blev gennemført i forbindelse med nedlukningen, herunder om hastelovgivningen var såvel økonomisk som sundhedsfagligt begrundet og berettiget. Endelig skal udredningen afdække, hvilke muligheder Folketinget havde for at føre kontrol med regeringens ageren og samspil under nedlukningen.

Udredningen vil også i relevant omfang og under hensyntagen til den tidsmæssige ramme skulle klarlægge den danske håndtering sammenlignet med Tyskland, Norge og Sverige, jf. tilknytningen af en international ekspert.

Udredningen skal ud over en evaluering af den indledende fase af forløbet omkring COVID-19 også indeholde anbefalinger til, hvordan man bedst håndterer en lignende krise.

Som nævnt indledningsvist foreslås det, at udredningen skal evaluere perioden fra primo januar, hvor det stod klart, at COVID-19 spredte sig i Kina og frem til den 14. april, hvor Danmark gik fra nedlukningsfase til genåbningsfase.

Parlamentarisk forankring

Arbejdet med en uvildig udredning forankres i Folketinget, nærmere bestemt i et ad hoc underudvalg til Folketingets Udvalg for Forretningsordenen (UFO).

Underudvalget skal bestå af x folketingsmedlemmer, og vil få ansvaret for at udarbejde kommissoriet for ekspertudredningen, som efterfølgende skal godkendes af UFO.

Underudvalget vil herudover – med efterfølgende godkendelse af UFO – skulle udpege de fem eksperter, der skal forestå udredningen. Der henvises i den forbindelse til blandt andet den historiske udredning vedrørende børn, unge og voksne, der som følge af en anbringelse i sær- og åndssvageforsorgens institutioner kan have været udsat for svigt og overgreb samt undersøgelsen af udvalgte europæiske landes regler om aktindsigt, herunder rækkevidden af beskyttelsen af interne politiske beslutningsprocesser, hvor det på samme vis var hhv. den ansvarlige minister og Folketingets partier, der stod bag udpegningen af eksperter.ⁱⁱⁱ

Underudvalget får herudover til opgave at undersøge, hvordan Folketinget har håndteret den indledende fase af COVID-19-krisen samt agere referencegruppe for ekspertudredningen.

Når udredningen foreligger, skal der afholdes en offentlig høring i Folketinget, hvor Folketingets medlemmer vil få mulighed for at spørge eksperterne bag udredningen nærmere ind til indhold, konklusioner og anbefalinger.

På samme måde vil det ligeledes være muligt at kalde regeringen i samråd m.v. på baggrund af udredningen.

ⁱ SSI: "[Udbrud af lungebetændelse med ny coronavirus](#)".

ⁱⁱ Krigsudredning.ku.dk: "[Aftale om en uvildig udredning af det historiske forløb i forbindelse med Danmarks militære engagement i Kosovo, Irak og Afghanistan](#)", 25. maj 2016.

ⁱⁱⁱ Social- og indenrigsministeriet: "[Kommissorium - historisk udredning vedrørende børn, unge for udredningen anbringelser](#)", 22. november 2019 + Justitsministeriet: "[Udkast til kommissorium for undersøgelse af udvalgte europæiske](#)", 20. juni 2016.